

Nr 38

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner om åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet.

Utskottet har till behandling i ett sammanhang upptagit följande motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I:14 av herrar *Svenungsson* och *Sveningsson* samt II:21 av herr *Thylén*, i vilka hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsam översyn och förslag till ändring av 25 § 3 mom., 35 § 3 mom., 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen;

II) de likalydande motionerna I:43 av herr *Holmberg m. fl.* och II:61 av herr *Bohman m. fl.*, i vilka hemställts,

1) att riksdagen antar följande

a) *Förslag*
till

Förordning om bostadssparande

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som under ett eller flera av åren 1969—1974 insätter medel i bank eller annan penninginrättning å särskilt konto för bostadsanskaffning (bostadskonto) må åtnjuta uppskov med taxering till kommunal och statlig inkomstskatt för vad sålunda insatts efter vad nedan sägs.

2 §.

Uppskov enligt 1 § må äga rum för ett belopp av tillhoppa högst 6 000 kronor under nämnda period, dock att för äkta makar beloppet må utgöra sammanlagt 12 000 kronor.

3 §.

Å bostadskonto insatta medel skola vara avsedda för förvärv av eget hem, fritidsbostad eller för gäldande av insats i bostadsrättsförening. Den omständigheten att bostaden är förenad med utrymme för ägarens yrkesverksamhet skall ej utgöra hin-

der för uppskov, som i 1 § sägs, under förutsättning att bostadsändamålet prövas vara det väsentliga, ej heller den omständigheten att bostaden är uppförd å jordbruksfastighet.

4 §.

Belopp, för vilket uppskov med taxeringen erhållits, skall upptagas som intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet för det beskattningsår, då uttag från bostadskonto sker, såvida icke de uttagna medlen under beskattningsåret använts för ändamål som i 3 § sägs, i vilket fall skattebefrielse skall äga rum.

Å bostadskonto insatta medel, som icke uttagits före utgången av år 1979, skola upptagas till beskattning vid 1980 års taxering.

5 §.

Bank eller annan penninginrättning, som mottagit insättning på bostadskonto, har att varje år före den 1 februari underrätta taxeringsnämnd i vederbörandes hemortskommun om sammanlagda beloppet av under nästföregående kalenderår verkställd insättning å bostadskonto eller utbetalning från sådant konto.

6 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1969, dock att bestämmelserna icke skola tillämpas vid 1969 års taxering eller vid eftertaxering för 1969 eller tidigare år.

b) *Förslag*

till

Förordning om utbildningssparande

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Den som för eget barns räkning i bank eller annan penninginrättning insätter medel å särskilt konto (utbildningskonto) utan att förbehålla sig rätt att däröver förfoga må vid taxering till kommunal och statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för vad sålunda insatts enligt vad nedan sägs.

Avdrag medgives endast i den mån det insatta beloppet svarar mot en ökning under beskattningsåret av insättarens sammanlagda hos banker och andra penninginrättningar inestående medel. Beträffande äkta makar skall dylik ökning föreligga för makarna tillhopa.

2 §.

För varje barn må blott upprättas ett utbildningskonto. Kontot skall vara upprättat innan barnet fyllt 12 år.

3 §.

Insättning å utbildningskonto må uppgå till högst 1 200 kronor för år. Sammanlagt må insättningar uppgå till högst 18 000 kronor.

Därest uttag å utbildningskonto skett, må insättning ej vidare förekomma. Ej heller må insättning ske efter det barnet fyllt 20 år.

Gottskrivning av å utbildningskonto upplupen ränta skall icke anses som insättning å kontot enligt denna förordning.

4 §.

Insättning å utbildningskonto skall vara bunden i minst 7 år och minst till dess barnet fyllt 16 år.

5 §.

Uppkommer fråga om bestämmande av gåvoskatt för barnet, skall å utbildningskonto insatt belopp icke medräknas.

6 §.

Oavsett vad i 4 § sagts, må insatta medel fritt uttagas från utbildningskonto efter det barnet fyllt 21 år. Så vare ock fallet om barnet avlidit.

7 §.

Belopp som uttages från utbildningskonto skall icke anses som skattepliktig intäkt.

8 §.

Bank eller annan penninginrättning, som mottagit insättning på utbildningskonto, har att varje år före den 1 februari underrätta taxeringsnämnd i vederbörandes hemortskommun om sammanlagda beloppet av under nästföregående kalenderår verkställda insättningar.

9 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1969, dock att bestämmelserna icke skola tillämpas vid 1969 års taxering eller vid eftertaxering för 1969 eller tidigare år.

c) Förslag

till

Lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas att 39 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse, att till följande paragrafer i samma lag skola fogas nya moment av nedan angiven lydelse, nämligen till 22 § ett moment, betecknat 4, till 25 § ett moment, betecknat 4, till 29 § ett moment, betecknat 5, samt till 46 § ett moment, betecknat 5, ävensom att till anvisningarna till 22 § samma lag skall fogas en ny punkt, betecknad 9, av den lydelse som nedan sägs.

22 §.

4 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 21 § förmäles, äger där brutto-intäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 eller 3 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader, åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. I intet fall må dock skattskyldig åtnjuta extra avdrag med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och summan av de i 1 eller 3 mom. avsedda kostnaderna och ej heller med högre belopp än som motsvarar 4 procent av den skattskyldiges i jordbruket nedlagda skattepliktiga förmögenhet. Extra avdrag som här sägs må vidare, tillsammans med förekommande extra avdrag enligt 25 § 4 mom. och 29 § 5 mom., endast åtnjutas i den mån avdrag enligt 39 § 3 mom. icke kunnat tillgodogöras av den skattskyldige.

25 §.

4 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 24 § förmäles, äger där brutto-intäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 eller 3 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader, åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. Vad angår inskränkning i rätten att åtnjuta extra avdrag som här sagts skola bestämmelserna i 22 § 4 mom. och i punkt 9 av anvisningarna till 22 § äga motsvarande tillämpning.

29 §.

5 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 28 § förmäles, äger där brutto-intäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader, åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor.

Vad angår inskränkning i rätten att åtnjuta extra avdrag som här sagts skola bestämmelserna i 22 § 4 mom. och i punkt 9 av anvisningarna till 22 § äga motsvarande tillämpning.

39 §.

3 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 38 § 1 mom. förmåles, äger där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader, åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. I den mån intäkten utgör avkastning av aktier eller andelar i ekonomisk förening må det extra avdraget ökas med 200 kronor eller, om den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, med 400 kronor. I intet fall må dock skattskyldig åtnjuta extra avdrag med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och summan av de i 1 mom. avsedda kostnaderna.

Vad i föregående stycke stadgas angående gift skattskyldig skall äga motsvarande tillämpning å skattskyldig, som under beskattningsåret varit ogift (varmed jämställes änka, änking eller frånskild) och haft hemmavarande barn under 16 år.

(Se vidare anvisningarna.)

46 §.

5 mom. Har skattskyldig, som är ägare av annan fastighet, inrättad till bostad åt en familj jämte personliga tjänare (enfamiljsfastighet) eller två familjer jämte personliga tjänare (tvåfamiljsfastighet) eller som innehar lägenhet med bostadsrätt, under beskattningsåret verkställt amortering av skuld å sådan fastighet eller sådan lägenhet till ett belopp överstigande 1,5 procent av fastighetens taxeringsvärde eller beträffande bostadsrättslägenhet den del av fastighetens taxeringsvärde, som belöper å lägenheten, må han i hemortskommunen åtnjuta avdrag för överstigande amortering, dock högst med ett belopp av 700 kronor — jämte i förekommande fall 200 kronor för ettvarrt hemmavarande barn under 16 år — och endast i den mån den sammanlagda amorteringen icke motsvaras av en minskning under beskattningsåret av den skattskyldiges eller dennes makes sammanlagda hos banker och andra penninginrättningar innestående medel.

Anvisningar

till 22 §.

9. Beräkningen av den skattskyldiges i jordbruket nedlagda skattepliktiga förmögenhet skall ske på grundval av bestämmelserna i 2—5 §§ förordningen om statlig förmögenhetsskatt.

Om extra avdrag enligt 22 § 4 mom., 25 § 4 mom. eller 29 § 5 mom. samtidigt må åtnjutas i två eller flera förvärvskällor skall avdraget, med den inskränkning

varom i 22 § 4 mom. stadgas, fördelas mellan förvärvskällorna i förhållande till nettointäkten av förvärvskällorna sådan denna skulle ha varit om extra avdrag ej förekommit.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969; dock att äldre bestämmelser allmänt skola gälla vid 1969 års taxering samt vid eftertaxering för 1969 och tidigare år.

- 2) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer,
 dels om utredning och förslag rörande premiering av allmänt målsparande genom avdragsrätt vid beskattningen för medel som insatts på särskilt sparkonto enligt de i motionerna angivna riktlinjerna,
 dels att Kungl. Maj:t framlägger förslag om försäljning av obligationslån till allmänheten i enlighet med de riktlinjer som angivits i motionerna;
- III) de likalydande motionerna I:261 av herr *Thorsten Larsson m. fl.* och II:326 av herr *Josefson i Arrie*, i vilka hemställts, att riksdagen beslutar om sådan ändring av kommunalskattelagen att det extra avdraget för inkomst av kapital höjs med 200 kr. för ensamstående och 400 kr. för makar till sammanlagt 600 kr. resp. 1 200 kr. samt att vederbörande utskott utarbetar erforderlig författningstext;
- IV) motionen II:790 av herr *Antby*, i vilken hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om förslag till riksdagen med ledning av vad i motionen anförts rörande premiering av personligt bostadssparande på särskilt sparkonto i bank eller annan penninginrättning;
- V) motionen II:808 av herrarna *Jönsson i Ingemarsgården* och *Antonsson*, i vilken hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om förslag till riksdagen med ledning av vad i motionen anförts rörande premiering av personligt sparande på särskilt sparkonto i bank eller annan penninginrättning samt rörande skattelättnader för målinriktat bostadssparande.

Gällande bestämmelser m. m.

Frågan om premiering av sparandet genom lättnader vid beskattningen har under senare tid årligen varit föremål för riksdagens prövning. År 1957 hemställde riksdagen om tillsättande av en utredning med uppgift att allsidigt och förutsättningslöst söka utröna, huruvida det var lämpligt och möjligt att skattevägen stimulera nysparande och vilka former som därvid borde komma i fråga. Denna undersökning verkställdes av utredningen om sparstimulerande åtgärder, som framlade resultatet av sitt arbete i ett i början av år 1961 avgivet betänkande (SOU 1961:2). Därvid förordade utredningen vissa åtgärder i syfte att främja sparandet på annat sätt än genom lättnader i beskattningen. Bl. a. föreslogs införande av en ny sparform efter i huvudsak samma riktlinjer som ungdomens lönsparande, benämnt allmänna lönspar-

randet. Vidare förordade utredningen vissa åtgärder i syfte att främja bostadssparandet. Däremot ansåg majoriteten i utredningen det inte vara möjligt att förorda att det totala enskilda sparandet stimulerades genom en definitiv skatteminskning satt i relation till det belopp som insattes på ett särskilt konto. Sammanfattningsvis konstaterade utredningen beträffande möjligheterna att genom ett system med definitiv skatteminskning stimulera sparandet, att det inte går att endast premiera sådant sparande, som är framkallat av själva premieringsförfarandet. Premieringen måste omfatta även medel, som härrör från sparande, som ändå skulle ha skett, samt sådana medel, vilka härrör från tidigare befintliga tillgångar. Premieringskostnaderna skulle med all sannolikhet bli lika stora som eller större än den framkallade sparandeökningen. Vidare skulle kostnaderna komma att bli av den storleksordningen att de kunde få betydande verkningar på statens och kommunernas finanser.

Utredningen behandlade även frågan om ett system för sparpremiering byggt på uppskjuten beskattning och fann därvid att ett förfarande med uppskov med beskattningen för ett sparat belopp sannolikt skulle leda till en viss sparandeökning av långsiktig karaktär. Införandet av bestämmelser härom var emellertid till väsentlig del inte enbart en fråga om att åstadkomma en stimulans av sparandet utan även en fråga om inkomstutjämnning mellan olika år. Ett förslag i detta hänseende kom därför att i olika avseenden beröra pågående skatteutredningar och ha samband med av dessa behandlade frågor och borde därför tas upp till övervägande i samband med övriga skattefrågor.

Mot utredningens ståndpunktstagande i fråga om skattepremiering av sparande anfördes två reservationer. Ledamöterna i utredningen, Antonsson, Brundin och Danmans, förordade sålunda införande av former för sparpremiering genom såväl definitiv skatteminskning i form av rätt till avdrag för avsättning till särskilda sparkonton som genom uppskjuten beskattning genom utjämningskonton. Ledamoten Antonsson uttalade sig därjämte för en premiering av även annat sparande än de nämnda formerna för banksparande.

I prop. 1961:160 framlades förslag till höjning med en tredjedel av de skattefria bottenbeloppen för inkomst av kapital fr. o. m. 1962 års taxering. Härigenom skulle maximibeloppet för det s. k. sparavdraget, vilket dittills utgjort 300 kr., eller för makar gemensamt 600 kr., komma att höjas till 400 resp. 800 kr. 1961 års vårriksdag biföll förslaget. Genom 1963 års lagstiftning (med tillämpning fr. o. m. 1964 års taxering) omkonstruerades det sociala försäkringsavdraget så, att avdrag medges dels för obligatorisk sjukförsäkringsavgift med debiterat belopp, dock lägst 150 kr. för ensamstående och 300 kr. för äkta makar, och dels för under beskattningsåret erlagda avgifter och premier för liv-, sjuk- och olycksfallsförsäkringar, dock med viss maximering. För att dessa senare frivilliga avgifter och premier skulle inrymmas i avdraget i samma utsträckning som tidigare bestämdes maximum till 250 kr. för ensamstående och 500 kr. för äkta makar. Genom beslut av 1965 års riksdag utgår fr. o. m. 1966 års taxering förmögenhetsskatt för bl. a. fysisk person för beskattningsbara förmögenheter överstigande 100 000 kr. i stället för tidigare 80 000 kr.

I syfte att uppmuntra sparandet antog vidare 1961 års höstriksdag det i prop.

1961:200 framlagda förslaget om igångsättande av kampanjer för allmänt lönsparande. Dessa leds av en kommitté, vari ingår representanter för arbetsmarknadens större organisationer, sparinstitutioner och statsmakterna.

Till betänkandet fogad *bilaga 1* utvisar allmänna pensionsfondens tillväxt. Inlåningsutvecklingen i sparinstitutet framgår av *bilaga 2*. I *bilagorna 3—5* lämnas vissa uppgifter rörande ungdomens lönsparande och det allmänna lönsparandet.

Motionerna

I:14 och II:21

Genom den fortgående penningvärdeförsämringen har betydelsen av de skatteavdrag, som tillkommit i avsikt att främja det frivilliga sparandet starkt minskat för den skattskyldige. Därmed har också deras effekt när det gäller att stimulera det enskilda sparandet starkt avtagit. Bristen på kapital, som i så hög grad kännetecknar dagens samhälle, gör det angeläget att de sparstimulerande åtgärderna inte minskar i effekt utan i stället ökar. Inte minst av denna orsak bör de avdragsregler i kommunalskattelagen, vilka tillkommit i avsikt att främja det frivilliga sparandet, bli föremål för en översyn i syfte att avpassa dem till den penningvärdeförändring som ägt rum sedan de nuvarande avdragsbeloppens storlek fastställdes. Beträffande det särskilda avdraget vid aktieförsäljning bör detta utformas på ett sådant sätt att två makar medges högre avdragsbelopp än ensamstående.

I:43 och II:61

Ett snabbt ekonomiskt framåtskridande i samhället förutsätter inte bara ökade arbetsinsatser från de enskildas sida. Det förutsätter också att de enskilda i högre utsträckning än för närvarande uppmuntras att bidra till den kapitalbildning som är nödvändig för att vårt näringsliv skall kunna rationaliseras och anpassas till de nya krav som den pågående industriella struktumvandlingen ställer.

För att uppnå den samhällsekonomiskt nödvändiga begränsningen av den privata konsumtionen till förmån för investeringsverksamhet är det angeläget att stimulera till ett frivilligt, enskilt sparande. Behovet av ett ökat enskilt sparande accentueras i dag främst av det förhållandet att den svenska exportindustrin under åren framöver kommer att utsättas för stigande kostnader och hårdnande utlandskonkurrens med krympande vinstmarginaler som följd.

Vikten av att det enskilda sparandet stimuleras skall också ses utifrån demokratisk synpunkt. Den ekonomiska politiken måste enligt motionärernas mening inriktas inte bara mot en stigande levnadsstandard, hög, jämn och produktiv sysselsättning och ett stabilt penningvärde, som stabiliseringsutredningen på sin tid uttalade. Till dessa tre huvudmål, om vilka politisk enighet råder, bör också fogas ett fjärde, nämligen en ökning av den enskilde medborgarens ekonomiska tillgångar och en jämnare fördelning av arbetets resultat medborgarna emellan. Den ekonomiska politiken bör så-

lunda syfta till att sprida de ökade ekonomiska tillgångar som medborgarnas arbetsinsatser skapar på så många händer som möjligt. Därigenom höjs den ekonomiska politikens ambitionsnivå.

För att ett ökat enskilt sparande och därigenom ett spritt personligt ägande skall komma till stånd krävs enligt motionärerna att tre förutsättningar är för handen:

1. att de många människorna får ekonomiskt utrymme för sparande genom bl. a. en rimligare skattepolitik,
2. att en aktiv sparvilja väcks och stimuleras bl. a. genom skattelättnader för visst sparande, samt
3. att sparandet skyddas mot värdeminskning genom lägre inflationstakt och ökade möjligheter till värdefast sparande.

Högerpartiets strävan att stimulera det personliga sparandet motiveras inte bara utifrån ekonomiska synpunkter. Den har också en principiell motivering. Ett ökat enskilt sparande är inte bara av samhällsekonomiskt värde, det är också den mest effektiva och naturliga metoden att på sikt skapa en jämn egendomsfördelning i samhället. I det ekonomiska principprogram som av högerpartiet framförts under beteckningen ägardemokrati har dessa synpunkter ingående utvecklats. Det utvecklas också i en annan motion till årets riksdag. Med programmet ägardemokrati arbetar högerpartiet för att allt flera skall beredas möjlighet att bli delägare i produktionsmedlen, i dessas värdetillväxt och i den avkastning de kan ge. Det personliga sparandet bör på längre sikt även kunna få en sådan omfattning att det kan tillgodose den offentliga sektorns kapitalbehov.

Människor som tidigare inte varit vana att spara torde lättast kunna intresseras för olika former av s. k. målsparande. Bestämmelserna om skattefrihet för sparande bör principiellt utformas så, att allt sparande behandlas lika. De sparstimulerande åtgärderna bör därför anknytas till inkomsttagarnas nysparande. Härigenom skulle inte bara en ökning av tillgodohavanden på bank och i form av värdepapper såsom obligationer, aktier och andelar i ekonomiska föreningar inbegripas utan även premier till liv-, kapital- och pensionsförsäkringar, amorteringar på lån samt investeringar i rörelse, jordbruk och annan fastighet räknas in i nysparandet. Med utgångspunkt från den sammanställning av förmögenheten som finns i självdeklarationen kunde fastställas hur mycket av den årliga förmögenhetsökningen som grundar sig på ett faktiskt sparande. Eventuella svårigheter att nå en helt invändningsfri metod vid uppskattningen av den årliga förändringen i inkomsttagarnas nettoförmögenhet får inte hindra att man söker komma fram så långt som möjligt på vägen mot ett fullt godtagbart system för allmän stimulans av det årliga nysparandet. Under alla omständigheter bör frågan underkastas en ingående utredning så att ett allmänt sparavdrag för det årliga nysparandet kan införas. Angeläget är emellertid att redan nu genom speciella åtgärder uppmuntra den enskilde till ökat sparande. Dessa speciella stimulansåtgärder bör i första hand ta sikte på ett sparande till s. k. trygghetsägande. Därmed avses framför allt bostadssparande, bosättningssparande, utbildningssparande och aktiesparande.

En egen bostad är av naturliga skäl ett sparmål av mycket hög angelägenhetsgrad. Motionärerna föreslår att den som under något av åren 1969—1974 — alltså under en sexårsperiod — sätter in pengar på ett särskilt bostadskonto skall få dra av det sparade beloppet i sin deklaration. Avdraget föreslås för hela perioden maximerat till 6 000 kr. för ensamstående och sammanlagt 12 000 kr. för äkta makar. De insatta medlen skall vara avsedda för förvärv av eget hem, fritidsbostad eller för att betala insats i bostadsrättsförening. Den som har eget hem och på sina lån gör större amorteringar än "normala" skall få dra av överskjutande belopp, dock maximalt 700 kr. För skattskyldig som har hemmavarande barn under 16 år föreslås att maximum skall höjas med 200 kr. per barn. Såsom "normal" amortering bör kunna betraktas ett belopp motsvarande 1,5 % av taxeringsvärdet.

För att grundlägga ett regelbundet sparande hos inkomsttagarna över lag bör även införas avdragsrätt vid beskattningen för sparmedel som insätts på särskilt sparkonto för att där innestå i minst fem år. Även här bör sålunda sparandestimulansen ges genom avdrag i deklarationen. Det belopp för vilket avdrag skall få göras bör maximeras till 1 000 kr. per år och kontoinnehavare (2 000 kr. för äkta makar). Det sammanlagda maximibeloppet på ett konto föreslås till 15 000 kr. (makar 30 000 kr.) exklusive upplupen ränta. För belopp som innestått på sparkontot i fem år bör skattebefrielsen vara definitiv. Om belopp uttas före femårsperiodens utgång, bör de på nytt tas upp till beskattning. För avdragsrätt bör vidare krävas att spararens samtliga banktillgodohavanden ökas med minst det belopp för vilket avdrag yrkas. Ingen skall således kunna erhålla skattebefrielse genom att flytta belopp mellan olika konton. För rätt till avdrag vid beskattningen bör vidare krävas att sparkontots tidigare maximum överskrids. Lämpligt kan också vara att avkräva den skattskyldige besked om att det ej förekommit avyttring av realtillgång.

I syfte att åstadkomma en ökad spridning av ägandet inom näringslivet förordar motionärerna vidare, att det s. k. sparavdraget höjs med 200 resp. 400 kr., i den mån kapitalavkastningen till motsvarande belopp utgör utdelning av aktier eller av andelar i ekonomisk förening.

Vidare föreslås att en person som insatt sitt sparkapital i jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse skall erhålla samma skatteförmån som om han haft inkomst av kapital. Enligt motionärernas mening föreligger inte någon principiell skillnad mellan den avkastning som erhålls av bankmedel eller aktier och avkastningen från någon av de nämnda förvärvskällorna. En del av förvärvskällans avkastning kan hänföras till den personliga arbetsinsatsen, medan en annan del härrör från det insatta kapitalet.

Ytterligare vägar måste dock beträdas. Genom sin skattepolitik måste statsmakterna göra det möjligt för företagen att i ökande omfattning grunda sin ekonomiska expansion på emission av aktier. En del av den tidigare självfinansieringen skulle härigenom komma att ersättas med finansiering över aktiemarknaden. Om denna bredas kan allt fler människor genom förvärv av aktier och delägarbevis bli aktiva delägare i enskilda företag. Hittills har aktierna svarat för en mycket liten del av efterfrågan på kapitalmarknaden. Anledningen till att aktiemarknaden under efter-

krigstiden inte utnyttjats i någon större omfattning sammanhänger till väsentlig del med att kapitalanskaffningen genom aktier varit synnerligen ofördelaktig från skattesynpunkt. En viss modifiering av dubbelbeskattningen kom visserligen till stånd genom det s. k. Annellska förslaget, men denna lättnad är otillräcklig. Resultatet av den dubbelbeskattning som tillämpas i vårt land har blivit att småspararna — i direkt form som obligationsköpare eller indirekt via banker och försäkringsbolag — fått träda till som långivare utan tillfälle att som aktieägare i företagen bli delaktiga i dessas värdetillväxt. En successiv avveckling av skatten på den utdelade vinsten från aktiebolagen skulle med all sannolikhet medföra att bolagen i växande utsträckning ombesörjde sin kapitalanskaffning aktievägen. Denna utveckling synes dock ha försvårats genom den nya aktievinstbeskattningen som i än högre grad än den tidigare beskattningsformen missgynnar investering av färskt kapital.

En ökad spridning av aktieägandet förutsätter att aktiematerialet görs mer tillgängligt än tidigare. Lägre nominella värden på nyemitterade aktier skulle till exempel underlätta ett regelbundet aktiesparande och även möjliggöra större spridning av risken för varje enskild köpare. Det är vidare angeläget att man i banklagstiftningen vidtar sådana ändringar som gör det möjligt för bankerna att förenkla försäljningen av aktier. Bankerna borde t. ex. medges rätt att som en serviceåtgärd ha ett mindre antal aktier liggande för "strököpare". Möjligheter borde även finnas för en stående köporder av exempelvis en aktie i månaden till en viss högsta köpkurs. En översyn av aktiebolags- och banklagstiftningen i syfte att möjliggöra en popularisering och ökad spridning av aktieägandet bör därför snarast ske.

I:261 och II:326

Den allt hårdare internationella konkurrensen fordrar en ökande investeringsverksamhet för att vårt näringsliv skall kunna hävda sig. Investeringsmöjligheterna är mycket beroende av den sparade volym som är tillgänglig. I tider med konjunkturnedgång avtar investeringslusten, särskilt om det inte finns tillgång till eget riskvilligt kapital. Detta kapital som byggts upp så småningom genom ett mera allmänt sparande är i sådana tider värdefullt. Det ger möjlighet till ökat bostadsbyggande och mera resurser till offentliga verksamheter som t. ex. sjukvård och utbildning.

Penningvärdeförändringen har emellertid en avskräckande effekt på det traditionella banksparandet, varför det är särskilt nödvändigt att sparstimulerande åtgärder vidtas speciellt för småspararna. En höjning av det skattefria beloppet vid inkomst av kapital till 600 kr. för ensamstående och 1 200 kr. för makar gemensamt skulle innebära en sådan stimulans. Mot bakgrunden av såväl inkomst- som prisutvecklingen under den tid de nuvarande schablonavdragen gällt och angelägenheten av en stimulans av sparandet inom beskattningens ram torde en ändring nu vara befogad.

II:790

Många skäl talar för att samhället stimulerar enskilt sparande. Behovet av kapitalbildning accentueras t. ex. genom teknikens framsteg, arbetstidsförkortning, de starkt

ökade byggnadskostnaderna för bostäder osv. Goda bostäder är ett allmänt behov, att bo i egnahem är av utomordentligt värde för många familjer. Tyvärr lägger ofta de höga byggnadskostnaderna hinder i vägen för att ekonomiskt klara ett förvärv av egen bostad. En stor del av vår ungdom har ganska goda inkomster och bor billigt i föräldrahemmet. Man vågar därför påstå att det i många fall finns goda förutsättningar för ett större sparande än vad som nu äger rum. Det finns starkt grundad anledning att pröva en form för skattelättnader som premierar bostadssparandet. En ökning av bostadssparandet blir till nytta inte bara för spararna själva utan även för bostadssektorn som helhet.

Premiering bör enligt motionären utgå till den som under fem år sätter in pengar på särskilt bostadskonto. Medlen skall användas för eget hem eller insatslägenhet i bostadsrättsförening. Att ägaren använder en del av fastigheten i yrkesverksamhet eller att bostaden uppföres på jordbruksfastighet bör inte utgöra hinder för premiering. Om det insatta beloppet används för okvalificerat ändamål, bör det naturligtvis däremot återföras till beskattning. För att undgå beskattning bör medlen ha investerats för ändamålet inom viss tid, t. ex. senast före utgången av tio år efter sparandetidens början.

II:808

Det är nödvändigt att ökade resurser står till förfogande för investeringsverksamhet, om vårt näringsliv skall kunna hävda sig i den växande internationella konkurrensen och vårt folks välstånd skall kunna ökas på sätt som vi alla önskar. Inte minst den senaste långtidsutredningen har för de framförliggande årtiondena påvisat behovet av ökade kapitalinsatser. Den brist på kapital som nu bromsar utvecklingen inom olika sektorer illustrerar på ett åskådligt sätt nödvändigheten av åtgärder vilka så långt möjligt kan öka sparandet.

Klimatet för det enskilda sparandet i vårt land kan inte betecknas som tillfredsställande. Det lönsparande som främjas av det allmänna har fått viss anslutning från allmänheten men kan inte sägas ha kommit upp till önskvärd omfattning. Det personliga sparandet bör främjas på ett effektivare sätt, nämligen genom särskild premiering i beskattningshänseende.

Banksparandet är en sparform som är särskilt betydelsefull för småspararna. Det är angeläget att kompensera denna sparform, då den hör till dem som särskilt hårt drabbas av inflationen. Även administrativa skäl talar för att premiera banksparandet. En metod som i sammanhanget bör prövas är följande :

Särskilt sparkonto får uppläggas av varje till statlig inkomstskatt skattskyldig fysisk person som fyllt 16 år. Föräldrar skulle få öppna sparkonto för minderårigt barn. I syfte att dels särskilt främja småsparandet, dels förhindra missbruk skulle det premieberättigade beloppet maximeras till t. ex. 2 000 kr. per person och år för ensamstående och 4 000 kr. för äkta makar. För barnkonto maximeras det årliga beloppet till t. ex. 1 500 kr. Högsta sammanlagda belopp på ett konto kunde t. ex. begränsas till resp. 20 000, 40 000 och 15 000 kr. (inkl. upplupen ränta). Insätt-

ningar på barnkonto borde ske i sådan form att de insatta medlen helt tillhörde barnet.

Premien borde utgå i form av avdrag på den statliga inkomstskatten med viss del av under året insatt belopp (upp till ovan angivna belopp). Premien kunde försöksvis tills vidare sättas vid 10 % av årets nysparande. I syfte att stimulera ett långfristigt sparande skulle den utfalla endast om beloppet stått inne en viss period, exempelvis minst 5 år. Detta motsvarade en årlig tilläggsränta av ca 2 %.

Denna metod skulle ge en sparstimulans, som blev oberoende av vederbörandes inkomstnivå samtidigt som den kunde stimulera det verkliga småsparandet. För att förhindra s. k. vartannatårssparande borde premiering endast ske för belopp som ökat kontots tidigare maximum.

Kontot borde inte vara spärrat, men om uttag skedde före utgången av den stipulerade 5-årsperioden skulle den på uttaget belopp belöpande premien återgå till statsverket. Detta kunde enkelt ske genom att banken till statsverket som skattebelopp inbetalade 10 % av i förtid uttaget belopp.

Hinder borde dock inte möta att — efter överenskommelse mellan arbetsgivaren och den anställde — låta sparavdraget slå igenom redan vid källskatten. Överenskommelse borde sålunda kunna få träffas om att arbetsgivaren ombesörjde spar-kontoinsättning för den anställdes räkning. Källskatten borde då kunna minskas med 10 procent av på sparkontot insatt belopp. För B-skattebetalare, företagare och fria yrkesutövare borde motsvarande möjligheter öppnas för jämkning av för honom fastställd preliminär skatt.

Det finns grundad anledning att i praktiken pröva en form för skattelättnader som premierar bostadssparandet. De ökade kapitalresurser, som på detta sätt kan tillföras bostadsbyggandet, blir till nytta inte endast för spararna själva utan även för bostadssektorn. Motionärerna föreslår att premiering bör utgå till den som under fem år sätter in pengar på särskilt bostadssparkonto. Medlen skall användas för eget hem eller insats i bostadsrättsförening. Att ägaren använder del av fastigheten för yrkesverksamhet eller att kostnaden uppförs på jordbruksfastighet bör inte utgöra hinder för premiering. Om det insatta beloppet används för okvalificerat ändamål, bör det däremot återföras till beskattning. För att undgå beskattning bör medlen vidare ha investerats för ändamålet senast före utgången av tio år efter sparandeperiodens början.

Utskottet

Under senare år har stegringen av de personliga inkomsterna och den därmed följande ökningen av konsumtionsefterfrågan mer än tidigare riktat uppmärksamheten på betydelsen av ett ökat personligt sparande. Från privatekonomisk synpunkt innebär ett ökat sparande större välstånd, trygghet och oberoende. Från samhällsekonomisk synpunkt utgör ett ökat sparande en väsentlig ingrediens i det ekonomiska framåtskridandet. Behovet av en ökad kapitalbildning som en förutsättning för den eftersträlvade standardhöjningen har sedan länge accentuerats i den svenska samhälls-

ekonomiska debatten. Efter den år 1966 inträffade konjunkturdämpningen i Väst-europa har betydelsen av ökade kapitalinsatser ytterligare framhävts. Konjunkturedgången har medfört en förändring i de yttre förutsättningarna för den svenska ekonomins utveckling och verkningarna har blivit långvarigare och i vissa avseenden mer kännbara än vad som först kunde förutses. Det kärvare ekonomiska klimatet har påskyndat näringslivets strukturomvandling och mer än tidigare riktat uppmärksamheten på nödvändigheten av stora offentliga och privata investeringar. Dessa sistnämnda investeringar måste till stor del finansieras genom det personliga sparandet.

En tillbakablick på sparandeutvecklingen under 1960-talet visar att det offentliga och enskilda sparandet ökat medan företagssparandet minskat. Av det totala sparandet under år 1966 tillkom 69 procent genom offentligt sparande. Fonduppbyggnaden inom ATP (jfr bilaga 1) får därvid en allt större betydelse. De svenska hushållen bidrog med 26 procent och företagen med endast 5 procent av nettosparandet under år 1966. En ytterligare relativ nedgång i företagssparandet är att vänta under de närmaste åren. Den eftersträlvade ökningen av näringslivets investeringar måste således i en tid av hårdnande internationell konkurrens tillgodoses i mycket stor utsträckning genom ökad utlåning från kreditinstituten. I sammanhanget bör även nämnas att det svaga marknadsläget medfört en nedgång i nyemissionerna av aktier inom företagen. Under rekordåret 1965 uppgick nyemissionerna till 768 milj. kr. i de börsnoterade bolagen. Motsvarande siffror för åren 1966 och 1967 var 327 resp. 181 milj. kr. Det belopp som inbetalats och skall inbetalas med anledning av de hittills under år 1968 genomförda och beslutade nyemissionerna av aktier uppgår f. n. till 77 milj. kr.

Inlåningsutvecklingen i sparinstitutet framgår av bilaga 2 till betänkandet. För banksparandet har år 1967 varit synnerligen gynnsamt och det är framför allt affärsbankerna och sparbankerna som uppvisar ett bättre resultat än år 1966. För affärsbankernas del beräknar man att drygt 50 procent av inlåningen utgör hushållssparande. Några affärsbanker — bl. a. de två största affärsbankerna — beräknar t. o. m. att inlåningen från privatpersoner vid slutet av år 1967 uppgick till två tredjedelar av bankernas totalinlåning. I sparbankerna svarar hushållssparandet för ca 90 procent av den totala inlåningen. Man kan således räkna med att ca 80 procent av sparandet i samtliga bankinstitut och sparkassor sker genom hushållen. Statistiken under senare år visar också att man alltmer sätter in sina pengar på långfristiga inlåningsräkningar med högre ränta. Av affärsbankernas och sparbankernas inlåning vid det senaste årskiftet var således mer än 60 procent placerade på sådana räkningar.

Allmänheten har tid efter annan i annonser och annan reklam från olika kreditinstitut informerats om kapitalbildningens betydelse i samhället. Bl. a. har affärsbanker, sparbanker och riksgäldskontoret var för sig vänt sig till privatpersoner och hushåll i brett upplagda kampanjer, vilkas främsta syfte varit att öka sparandet och styra det till respektive institut. Bakom hushållssparandets starka expansion under senare år ligger också att man genom utformningen av banktjänsterna sökt bygga upp långvariga kundförhållanden, avsedda att resultera i en mera stabil och växande inlåning från allmänheten. I sådant syfte har man utökat sortimentet av tjänster till

olika typer av inlåningsräkningar, resetjänst, allmän betalningsförmedling etc. Hushållsinlåningens betydelse för kreditmarknaden ligger också bakom sparinstitutens erbjudanden om checkkredit, personlån, sparlån och köpkortskredit, vilka utgör kombinerade spar- och krediterbjudanden. Sparlånesystemet har därvid visat sig vara en utmärkt sparfrämjare. Erfarenhet och statistik visar nämligen att sparlånekunder sparar mera än de lånar och att flertalet endast sparar och helt avstår från att utnyttja kreditmöjligheterna. Som ett led i bankernas strävanden att öka sin kundkrets och locka till sig flera hushållssparare bör också ses utbyggnaden och lokaliseringen av bankernas kontorsnät.

Bland de sparstimulerande åtgärderna bör vidare framhållas ungdomens lönsparande och det allmänna lönsparandet. Såsom framgår av de till detta betänkande fogade bilagorna 3—5 har lönsparandet fått en betydande omfattning. Det goda resultatet synes framför allt kunna tillskrivas sparinstitutens aktiva insatser och lönsparandekampanjerna. Sedan budgetåret 1966/67 har fullmäktige i riksgäldskontoret ansvaret för kampanjerna för lönsparande. Under fullmäktige svarar kommittén för allmänna lönsparandet för planläggningen och genomförandet av kampanjerna. I denna ingår representanter för statsmakterna, arbetsmarknadens parter och sparinstitutet. 1968 års vårriksdag har till kampanj för lönsparandet under år 1968 anvisat ett reservationsanslag på 650 000 kr. Därmed har under de senaste fem åren sammanlagt 3,25 milj. kr. ställts till förfogande av statsmedel för propagandakampanjer för lönsparandet. Vidare företar man f. n. en översyn av lönsparformerna i syfte främst att få en bättre uppfattning om effekten av dessa.

Även om sparandeutvecklingen varit gynnsam finns det alltså stort behov av att minska privat konsumtion till förmån för investeringsverksamhet. Utskottet ställer sig således inte avvisande till tanken att man genom olika åtgärder bör söka stimulera till ett ökat enskilt sparande. Uppgiften är emellertid svår. Många sparar redan eller förvarar transaktionsmedel i sparinstitut. Härtill kommer att skälen för samt viljan och förmågan till ett sparande är synnerligen individuellt betingade. Enligt utskottets mening bör man inte överdriva värdet av förmånliga beskattningsregler som ett medel att stimulera det enskilda sparandet. Givetvis skall inte bortses från att beskattningen påverkar både viljan och förmågan att spara. Mestadels styrs emellertid sparandet av ett särskilt motiv, som oftast går ut på skapandet av en framtida trygghet. Det måste därför antas att beskattningsreglernas utformning är av underordnad betydelse för ett ökat sparande.

I de förevarande motionerna framhålls att penningvärdeförändringen och behovet av att dämpa den privata konsumtionen och trygga det ekonomiska framåtskridandet medför att man nu bör vidta åtgärder för att stimulera olika former av sparande.

I motionerna I:43 och II:61 samt motionen II:808 begärs premiering av personligt sparande genom skattelättnader för medel som insatts på särskilt sparkonto i bank eller annan penninginrättning. Förslaget i de båda förstnämnda motionerna innebär i huvudsak införande av rätt att under en femårsperiod göra en högsta årlig

insättning på sådant konto med 1 000 kr. för ensamstående och med 2 000 kr. för äkta makar, därvid sparpremien skall ges i form av avdrag vid taxeringen. I den sistnämnda motionen föreslås att de årliga insättningarna skall maximeras till 2 000 resp. 4 000 kr. och att föräldrar skall få rätt att öppna sparkonto för minderårigt barn med en högsta årlig insättning av 1 500 kr. Premien bör utgå som avdrag på den statliga inkomstskatten med försöksvis 10 procent av årets nysparande.

Frågan om premiering av nysparande var — såsom framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen — föremål för överväganden av utredningen om sparstimulerande åtgärder (SOU 1961:2). Majoriteten inom utredningen ansåg sig inte kunna tillstyrka en stimulans av det enskilda sparandet genom en definitiv skatteminskning i relation till det belopp som insatts på särskilt konto. Inte heller ansågs det möjligt att endast premiera sådant sparande som framkallades av själva premieringsförfarandet. I praktiken var det enligt utredningens mening inte möjligt att särskilja ett tillskott till följd av premiering från det nysparande som skulle ha skett oberoende av sådan premiering eller att fastställa storleken av det totala nysparandet. Ett premieringsförfarande måste därför komma att gälla även befintliga tillgångar. Under sådana förhållanden kunde — menade utredningen — premieringskostnaderna väntas bli minst lika stora som eller överstiga den framkallade sparandeökningen. Kostnaderna torde också komma att bli av den storleksordningen att de skulle få betydande konsekvenser för statens och kommunernas finanser. Flertalet remissinstanser delade utredningsmajoritetens åsikt.

Enligt utskottets mening ger utredningens undersökningar vid handen att det knappast är möjligt att genom definitiva skattelättnader effektivt åstadkomma ett verkligt nysparande. Härtill kommer att det föreslagna systemet med avsättning av medel till sparkonto skulle innebära ett införande av nya möjligheter till inkomst- och progressionsutjämning vid beskattningen. Utskottet har senast i sitt av riksdagen godkända betänkande 1968:22 avstyrkt ett motionsyrkande om införande av progressionsutjämning vid beskattningen med hänvisning bl. a. till att de påtagligaste verkningarna av progressionen numera får anses undanröjda genom lagstiftningen om ackumulerad inkomst, om taxering för inkomst av medel som insatts på skogs-konto och om förlustutjämning.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till skrivelseyrkandena i motionerna I:43 och II:61 samt II:808 i nu berörda delar.

I motionerna I:43 och II:61, II:790 samt II:808 yrkas rätt till avdrag för medel, som satts in på särskilt bostadskonto för anskaffande av eget hem eller fritidsbostad eller för erläggande av insats i bostadsrättsförening. Yrkandet i de båda förstnämnda motionerna innebär uppskov med beskattningen av de insatta medlen. I dessa motioner förordas också viss skattefrihet för sådant sparande som sker i form av särskilt stora amorteringar av skuld på en- eller tvåfamiljsfastighet eller bostadsrättslägenhet.

Införandet av bestämmelser om premiering av sparande på särskilt bostadskonto är inte enbart en fråga om stimulans av bostadssparandet utan också om inkomst- och progressionsutjämning. Samma invändningar som utskottet anfört mot införandet av

en avdragsrätt för medel som insatts på allmänt sparkonto kan därför också riktas mot förslaget om avdrag för medel som insatts på bostadskonto. Inte heller kan utskottet biträda förslaget om skatteförmåner för överamorteringar av skuld på egnahemslån. Gällande skattelagstiftning i fråga om egnahemsfastigheter och bostadsrättslägenheter måste fortfarande anses förmånliga för de skattskyldiga. De eventuella åtgärder, som erfordras för att stimulera bostadssparandet, bör därför enligt utskottets mening ske på annat sätt än genom lättnader vid beskattningen. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att ett flertal sparinstitut sedan länge stimulerar bostadssparandet genom s. k. sparlån, innebärande att den, som regelbundet sparar under en minimitid, kan erhålla ett borgensfritt lån med belopp som bestäms på grundval av sparat kapital. Denna form av bostadssparande har fått stor utbredning i vad avser egnahems- och lägenhetssparande. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I:43 och II:61 samt II:808 i nu berörda delar ävensom till motionen II:790.

I motionerna I:43 och II:61 framställs också ett lagstiftningsyrkande om rätt till avdrag för sparmedel, som insatts på särskilt utbildningskonto. I förslaget förordas att de på sådant konto insatta medlen skall bli fria från gåvoskatt.

Införandet av en rätt till skattefri avsättning av medel på utbildningskonto i kombination med frihet från gåvoskatt skulle — som utskottet tidigare flera gånger framhållit — strida mot grundläggande svenska beskattningsprinciper. Den av motionärerna förordade anordningen sammanhänger nämligen nära med frågan om rätt till avdrag för studiekostnader och för periodiskt understöd till studerande. En sådan avdragsrätt har riksdagen upprepade gånger avvisat på förslag av bevillningsutskottet. Utskottet anser sig därför inte kunna tillstyrka lagstiftningsyrkandet i motionerna.

I flera av motionerna framförs förslag om höjning av de sparstimulerande schablonavdragen vid beskattningen. I motionerna I:14 och II:21 önskar sålunda motionärerna en höjning dels av det s. k. sparavdraget i inkomstkällan kapital och av avdraget för frivilliga avgifter och premier för försäkringar, dels av det extra avdraget om 200 kr. vid schablontaxering av en- och tvåfamiljsfastigheter och av 500-kronorsavdraget vid realisationsvinstbeskattningen av aktier m. m. I fråga om det sistnämnda avdraget anser motionärerna det otillfredsställande att två makar inte har rätt till högre avdragsbelopp än ensamstående. I motionerna I:43 och II:61 föreslås i syfte att stimulera aktiesparandet en höjning av sparavdraget i inkomstkällan kapital med 200 kr. för ensamstående och med 400 kr. för makar i den mån kapitalavkastning till motsvarande belopp utgör utdelning på aktier eller på andelar i ekonomisk förening. Rätten till sparavdrag bör enligt samma motioner utsträckas till att gälla också fysiska personer, som har inkomst av jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse. I motionerna I:261 och II:326 yrkas också en höjning av det s. k. sparavdraget med 200 kr. för ensamstående och med 400 kr. för makar.

Med anledning av dessa yrkanden vill utskottet erinra om att varken 200-kronorsavdraget vid taxering av fastighet eller 500-kronorsavdraget vid aktievinstbeskatt-

ningen är att anse som sparavdrag i egentlig mening. Det förstnämnda avdraget tillkom i syfte att förebygga förhöjning av den statliga inkomstskatten med anledning av den väntade höjningen av fastighetstaxeringsvärdena vid 1957 års allmänna fastighetstaxering, och schablonavdraget vid aktievinstbeskattningen har tillkommit främst för att begränsa de fall då undersökning av vinstens storlek kan bli aktuell.

Utskottet anser det från statsfinansiell synpunkt inte möjligt att medverka till en höjning av de sparstimulerande avdragen eller till en utvidgning av deras användning. Enligt kalkyler gjorda på grundval av 1966 års taxering beräknas en höjning av sparavdraget i inkomstkällan kapital från 400 kr. till 600 kr. för ensamstående och från 800 kr. till 1 200 kr. för äkta makar medföra ett skattebortfall för staten på 50–60 milj. kr. och för kommunerna på 35 milj. kr. En höjning av avdraget för frivilliga avgifter och premier för försäkringar från 250 kr. till 400 kr. för ensamstående och från 500 kr. till 800 kr. för äkta makar kan antas medföra ett statligt skattebortfall på 11–12 milj. kr. och ett kommunalt skattebortfall på 7–8 milj. kr., medan en höjning av schablonavdraget vid taxering av en- och tvåfamiljsfastigheter från 200 kr. till 300 kr. skulle föranleda ett skattebortfall för staten om 15 milj. kr. och för kommunerna om 8 milj. kr. Vid dessa beräkningar har man i samtliga fall utgått från oförändrad kommunal utdebitering.

Vad särskilt angår frågan om införande av särskilda sparavdrag i inkomstkällorna jordbruksfastighet, annan fastighet och rörelse bör ihågkommas att sparavdraget i inkomstkällan kapital får utnyttjas även av inkomsttagare med huvudsaklig inkomst från annan inkomstkälla. Fastighetsägare och rörelseidkare torde i minst samma omfattning som löntagare ha möjlighet att utnyttja sparavdraget vid taxeringen. Man kan inte heller bortse från att beskattningsreglerna rörande jordbruk och rörelse möjliggör en skattefri kapitalansamling inom dessa inkomstkällor av betydande storlek jämfört med de fördelar ett sparavdrag av nuvarande omfattning erbjuder. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna I:14 och II:21, I:261 och II:326 ävensom till motionerna I:43 och II:61 i nu berörda hänseenden.

I motionerna I:43 och II:61 framställs slutligen ett skrivelseyrkande med begäran om försäljning av obligationslån till allmänheten. Med anledning härav bör framhållas att under de senaste två åren i sparstimulerande syfte utgivits obligationslån (Spar 66 och Spar 67) på synnerligen förmånliga villkor. Som utskottet tidigare framhållit är det svårt att mäta nysparandet i olika former. Ovedersägligt är att en överflyttning av sparade medel ofta sker till nya sparformer från tidigare typer av inlåningsräkningar. Detta gäller — vilket också uttalats från bankhåll — i högsta grad i fråga om de statliga obligationslånen. Utskottet finner sig därför inte kunna biträda yrkandet i motionerna I:43 och II:61 om utgivandet av ett obligationslån.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår

- 1) motionerna I:14 och II:21
- 2) motionerna I:43 och II:61

- 3) motionerna I:261 och II:326
- 4) motionen II:790
- 5) motionen II:808.

Stockholm den 2 maj 1968

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson (s), Yngve Nilsson (h), Sundin (cp), Wärnberg (s), Tage Johansson (s), Gösta Jacobsson (h), Stadling* (s), Tistad (fp) och Ove Karlsson (s); samt

från andra kammaren: herrar Brandt (s), Engkvist (s), Vigelsbo (cp), Asp* (s), Andersson i Essvik* (s), Carlstein (s), Larsson i Umeå (fp), Öhvall (fp), Söderström (h) och Börjesson i Falköping* (cp).

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer

I) av herrar *Yngve Nilsson* (h), *Gösta Jacobsson* (h) och *Söderström* (h), vilka ansett,

dels att utskottet bort tillstyrka bifall till de i motionerna I:43 och II:61 framförda förslagen om

1) rätt att i deklARATIONEN göra avdrag för insättning på särskilt bostadskonto under åren 1969—1974 av medel, avsedda för förvärv av eget hem eller fritidsbostad eller för insats i bostadsrättsförening med belopp på sammanlagt högst 6 000 kr. för ensamstående och 12 000 kr. för äkta makar,

2) rätt att i deklARATIONEN göra avdrag för insättning på särskilt konto för utbildning av egna barn intill ett maximibelopp av 1 200 kr. per år och 18 000 kr. sammanlagt,

3) rätt för ägare av en- och tvåfamiljsfastighet eller bostadsrättslägenhet att under vissa förutsättningar i deklARATIONEN göra avdrag för amortering av skuld på fastigheten eller lägenheten, i den mån amorteringen överstiger 1,5 % av vederbörande taxeringsvärde, dock maximalt med 700 kr. jämte 200 kr. för varje hemmavarande barn under 16 år,

4) höjning av maximibeloppet för sparavdraget i inkomstkällan kapital (f. n. 400 kr. för ensamstående och 800 kr. för äkta makar) med 200 respektive 400 kr., i den mån kapitalavkastningen till motsvarande belopp utgör utdelning på aktier eller på andelar i ekonomisk förening, ävensom

5) rätt till sparavdrag om högst 400 kr. för ensamstående och 800 kr. för äkta makar för den som insatt sparkapital i inkomstkällorna jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse, dock endast i den mån sparavdraget ej kunnat utnyttjas i inkomstkällan kapital;

dels att utskottet på grund härav under punkten 2 bort hemställa,

att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I:43 av herr Holmberg m. fl. och II:61 av herr Bohman m. fl., såvitt här är i fråga, antar de vid motionerna fogade förslagen till

a) förordning om bostadssparande,

b) förordning om utbildningssparande, samt

c) lag om ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

II) av herrar *Yngve Nilsson* (h), *Sundin* (cp), *Gösta Jacobsson* (h), *Tistad* (fp), *Vigelsbo* (cp), *Larsson* i Umeå (fp), *Öhvall* (fp), *Söderström* (h) och *Börjesson* i Falköping (cp), vilka—under åberopande av innehållet i motionerna I:43 och II:61, II:790 samt II:808—ansett att utskottet under punkterna 2, 4 och 5 bort hemställa,

att riksdagen, med anledning av motionerna I:43 och II:61, II:790 samt II:808, i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning och förslag rörande premiering av personligt sparande på särskilt sparkonto i bank eller annan penninginrättning samt rörande skattelättnader för bostadssparande.

Allmänna pensionsfonden: placeringarna efter låntagargrupp 31/12 1961–1967

	Milj. kr. (kontantvärden)							%						
	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Statspapper	103,9	175,8	435,3	700,1	979,4	1 210,7	1 455,1	8,7	6,2	9,1	9,6	9,4	8,3	7,6
Bostadskrediter . .	605,7	1 276,1	1 977,7	3 021,4	4 245,2	6 599,3	8 560,4	50,9	45,3	41,5	41,5	40,7	45,2	44,4
Kommuner	153,9	342,0	665,4	1 139,5	1 672,6	1 963,9	2 426,8	12,9	12,1	14,0	15,7	16,0	13,5	12,6
Näringslivet	310,0	999,2	1 607,2	2 346,1	3 480,5	4 777,6	6 651,2	26,1	35,4	33,7	32,2	33,3	32,6	34,5
Industriföretag														
m.fl.	267,1	869,4	1 312,0	1 820,2	2 566,3	3 349,8	4 915,7	22,5	30,8	27,5	25,0	24,6	22,9	25,5
Jordbruk	40,0	74,2	165,9	250,1	349,6	474,4	582,4	3,4	2,6	3,5	3,4	3,3	3,2	3,0
Återlån	2,9	55,6	129,3	275,8	564,6	953,4	1 153,1	0,2	2,0	2,7	3,8	5,4	6,5	6,0
Utländska obl. . .	16,0	25,4	75,4	72,4	64,0	59,0	120,5	1,4	0,9	1,6	1,0	0,6	0,4	0,6
Bank- och pg- tillgodohavande	0,1	1,9	3,2	1,5	1,4	6,4	63,7	—	0,1	0,1	—	—	—	0,3
Summa	1 189,6	2 820,4	4 764,2	7 281,0	10 442,9	14 616,9	19 277,7	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Inlåningsutvecklingen i sparinstitutet (milj. kr. exkl. räntor)

Dec.	Affärsbanker	Sparbanker	Postsparbanken	Jordbrukskassor
1945	6 846	5 468	1 394	193
1963	24 410	18 325	5 745	1 797
1964	26 649	19 699	6 104	2 162
1965	27 731 (+ 4,1 %)	21 184 (+ 7,0 %)	6 386 (+4,6 %)	2 551 (+18,0 %)
1966	30 303 (+ 9,3 %)	23 246 (+ 9,7 %)	6 882 (+7,8 %)	2 921 (+14,5 %)
1967	35 017 (+15,6 %)	26 011 (+11,9 %)	7 418 (+7,8 %)	3 349 (+14,7 %)

Inlåningsutvecklingen i sparinstitutet i 1953 års penningvärde (milj. kr.)

Vid slutet av	Affärs- bankerna	Spar- bankerna	Post- sparbanken	Jordbruks- kassorna	Försäkrings- bolagen ¹
1953	11 839	9 343	2 849	617	—
1954	12 600	9 878	2 992	703	—
1955	12 277	10 268	3 086	765	—
1956	12 235	10 572	3 154	799	—
1957	12 784	10 937	3 267	834	—
1958	13 672	11 259	3 379	848	—
1959	16 188	11 988	3 580	921	—
1960	15 279	12 434	3 865	1 001	—
1961	15 630	12 882	3 970	1 087	—
1962	16 821	13 219	4 109	1 181	14 026
1963	18 250	13 812	4 344	1 312	14 293
1964	19 590	14 520	4 487	1 529	14 558
1965	19 564	14 993	4 567	1 720	14 770
1966	20 132	15 525	4 588	1 851	14 701
1967	22 232	16 526	4 709	2 032	—

¹ På grund av ändrat redovisningssystem inom försäkringsbolagen föreligger inte jämförbara resultat från dessa beträffande åren 1953—1961.

Ungdomens lönsparande

Antal lönsparare

År	Nyttillkomna under året	Avgångna under året	Antal vid slutet av resp. år	Förändring under året
1950	30 000	2 300	27 700	+ 27 700
1951	18 000	3 700	42 000	+ 14 300
1952	12 000	8 000	46 000	+ 4 000
1953	15 000	9 000	52 000	+ 6 000
1954	19 000	13 700	57 300	+ 5 300
1955	25 000	16 000	66 300	+ 9 000
1956	24 300	15 000	75 600	+ 9 000
1957	31 000	14 200	92 400	+ 16 800
1958	40 200	16 000	116 600	+ 24 000
1959	29 462	19 838	126 100	+ 10 000
1960	34 116	20 956	139 300	+ 13 000
1961	36 821	25 228	151 100	+ 11 500
1962	37 554	22 782	165 900	+ 15 000
1963	26 589	25 991	166 500	+ 600
1964	54 723	48 836	172 400	+ 5 900
1965	55 031	58 345	169 100	— 3 300
1966	43 760	48 160	164 700	— 4 600
1967	41 616	44 391	161 900	— 2 800

Det allmänna lönsparandet

Antal lönsparare

År	Nyttillkomna under året	Avgångna under året	Antal vid slutet av resp. år	Förändring under året
1962	336 200	—	336 200	+336 200
1963	128 150	28 450	436 000	+ 99 700
1964	80 350	52 900	463 450	+ 27 450
1965	82 000	52 000	493 450	+ 30 000
1966	136 050	58 000	571 500	+ 73 750
1967	165 850	58 900	678 400	+106 900

Ungdomens lönsparande

	31/12 1965	31/12 1966	31/12 1967	Inne- stående 1/1-66	Insatt under 1966	Uttaget under 1966	Inne- stående 1/1-67	Insatt under 1967	Uttaget under 1967	Inne- stående 31/12-67	Ökning under 1965	Ökning under 1966	Ökning under 1967
	st.	st.	st.	mkr	mkr	mkr	mkr	mkr	mkr	mkr	mkr	mkr	mkr
Postbanken	102 671	97 047	90 747	144,1	55,3	60,0	147,4	57,2	64,1	147,8	-0,4	3,3	0,4
Sparbankerna	60 139	60 155	62 559	82,3	50,2	44,4	92,7	58,2	51,8	104,3	10,8	10,9	11,6
Affärsbankerna	5 146	6 091	7 461	8,3	5,5	3,9	10,4	7,4	5,2	13,2	1,4	2,1	2,8
Centralkassor för jord- brukskredit	822	896	897	1,0	0,5	0,3	1,3	0,6	0,4	1,5	0,3	0,3	0,3
KF:s sparkassa	226	174	144	0,5	0,1	0,3	0,4	0,1	0,1	0,4	0,0	-0,1	0,0
HSB	84	90	100	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Summa	169 088	164 453	161 908	236,2	111,8	108,9	252,3	123,5	121,7	267,4	12,1	16,5	15,1
							Motsvarande belopp utgjorde för						
							1966	111,8	108,9	253,1			16,5
							1965	107,3	107,2	236,2			12,1
							1964	100,1	97,9	224,0			10,4
							1963	97,7	85,6	213,6			18,8
							1962	87,4	71,5	194,9			22,8
							1961	78,3	66,4	172,2			18,4
							1960	68,1	49,2	153,3			24,6
							1959	60,5	41,3	128,9			23,5
							1958	52,2	29,3	105,6			26,3
							1957	35,6	24,9	79,3			13,4
							1956	30,0	20,3	65,9			11,6
							1955	25,2	16,7	54,3			9,4
							1954	20,7	14,2	44,9			7,5
							1953	18,3	9,1	37,4			10,1
							1952	16,4	5,0	27,3			12,0
							1951	12,6	2,3	15,3			10,5
							1950	5,1	0,4	4,8			4,8

Det allmänna lönsparandet

	Antal lönsparare			Sparbelopp (i mkr)									Kr		
	1965	1966	1967	Inne- stående 1/1-66 (inkl. ränta)	Netto- insättn. under 1966 (ins. ./. utt. exkl. ränta)	Inne- stående 1/1-67 (inkl. ränta)	Netto- insättn. under 1967 (ins. ./. utt. exkl. ränta)	Inne- stående 31/12-67 (inkl. ränta)	Ökning av be- hålln. under 1965 (inkl. ränta)	Ökning av be- hålln. under 1966 (inkl. ränta)	Ökning av be- hålln. under 1967 (inkl. ränta)	Konto- behålln. i medel- tal per lönspar- 1965	Konto- behålln. i medel- tal per lönspar- 31/12 1966	Konto- behålln. i medel- tal per lönspar- 31/12 1967	
Postbanken	106 943	116 282	124 759	197,7	31,7	240,6	26,3	278,8	32,7	42,9	38,2	1 849	2 069	2 235	
Sparbankerna	179 427	207 065	254 740	395,6	102,4	531,4	140,0	702,0	71,7	127,4	170,6	2 205	2 526	2 756	
Affärsbankerna	197 891	234 953	286 946	435,6	55,8	514,0	91,6	630,2	48,6	78,4	116,2	2 201	2 188	2 196	
Centralkassor för jordbrukskredit	6 667	6 491	6 652	11,2	0,7	12,5	0,6	13,7	1,8	1,3	1,2	1 683	1 926	2 064	
KF:s sparkassa	1 340	1 214	3 829	2,3	0,0	7,9	3,2	11,5	0,2	0,1	3,6	1 725	1 977	3 015	
HSB	1 186	1 219	1 498	2,3	0,2	2,6	0,5	3,3	0,4	0,3	0,7	1 933	2 132	2 210	
Summa	493 454	567 224	678 424	1 044,7	190,7	1 309,1	262,3	1 639,6	155,4	250,4	330,5	2 117	2 308	2 417	
Motsvarande belopp utgjorde för år							1966	190,7	1 309,1						
							1965	109,7	1 044,7						
							1964	136,4	889,3						
							1963	227,7	730,4						
							1962	465,6	482,9						